
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2008 (год. XVII), ISSN 0861-7902

ИЗСЛЕДВАНЕ ВЪРХУ БЪЛГАРСКАТА ПРЕДЛОЖНА СИСТЕМА

В. Бонджолова, В света на българските предлози. В. Търново: Фабер, 2007, 140 стр.

Книгата “В света на българските предлози” с автор гл.ас. д-р Валентина Бонджолова е сериозно научно изследване, в което са намерили място различни проблеми, свързани с българските предлози. Обемът от 140 стр. е достатъчен, за да се опишат неизследвани страни на предложната ни система, а така също да се маркират и някои нови тенденции, които ще бъдат предмет на следващи проучвания. Книгата е структурирана много добре и дава възможност на читателя да получи сравнително пълна представа за процесите, които протичат в предложната система на българския език.

В Увода авторката е формулирала ясно задачите, които ще решава, а именно “...да се покаже промяната в състава и във функционирането на българските предлози като система, да се открият тенденциите в тяхната динамика”, като е подчертала характера на ексцерпирания материал от речевата практика, свързан с различни тенденции. Специално внимание в увода е отделено и на отношението дума: предложно-именно съчетание в семантичен и структурно-синтактичен план дотолкова, доколкото е необходимо за характера на по-нататъшното описание. Ролята на предлога като синтактичен формант и мястото му в семантиката на предложно-именното съчетание би могло да бъде обект на друго по-подробно изследване.

В първа глава ДИНАМИКА НА БЪЛГАРСКАТА ПРЕДЛОЖНА СИСТЕМА вниманието на авторката е насочено към три основни проблема, които ни дават представа за процесите в еволюиращата предложна система, които са част от динамиката в общоезиковото развитие.

На първо място въз основа на конкретен речеви материал Бонджолова прецизно е проследила развитието и употребата на предложно-именното съчетание **по стъпките на** като предлог през процесите на десемантизация на съществителното име, като обобщава, че ”в резултат на протичащата трансформация се усилва и закрепва връзката между предлога и следващото го име, а отслабва възприемането му като десен, зависим член на словосъчетание” (с. 34). Авторката използва достатъчен речеви материал, с който доказва реалната употреба на това съчетание като предлог и във функционално, и в семантично отношение.

На второ място в първа глава в динамичен план е разгледана употребата на някои чужди предлози в последните години като резултат от глобалните процеси в обществото ни и в езика, но специално внимание заслужава третият проблем, който е представен по-подробно и изчерпателно. Това е употребата на предлога *ала* предимно в публицистични и художествени текстове, което основателно дава право на Бонджолова да заключи, че “въпреки аналогията по употреба и значение с предлога *като* и с предложните съчетания, в които се включва *като*, (АЛ) вече се е установил трайно в езика ни” (с. 56).

Във втора глава ПАРАДИГМАТИЧНИ ОТНОШЕНИЯ В ПРЕДЛОЖНАТА СИСТЕМА НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК авторката прегледно и ясно е проследила разширяването на парадигматичните връзки на предлозите чрез развиването на нови значения. За първи път системно се прави опит за описание на парадигмата на предлозите, като се проследяват техните синонимни, антонимни, конверсивни и омонимни отношения. В. Бонджолова е оставила отворена врата за изследване на синтактичната синонимия при предлозите, на антонимните отношения, на ролята на контекста, на парадигматичните отношения при съставните предлози и др.

Трета глава СИНТАГМАТИЧНИ ОТНОШЕНИЯ В ПРЕДЛОЖНАТА СИСТЕМА НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК включва разработването на интересни и неописани проблеми, свързани със синтагматичната свобода на предлозите като компоненти на предложно-именни словосъчетания, при което те могат да се актуализират както без лява, така и без дясна част. Подчергнати приносни моменти има при разглеждането на полипредложните конструкции, за които авторката е направила основателния извод, “че можем да посочим като тенденция все по-честата употреба на полипредложни конструкции с различна структура, свързани с контактна позиция на поне два предлога, като отношението

между тях може да е съчинително или подчинително. Полипредложните връзки усложняват семантико-синтактичното съдържание на словосъчетанията” (с. 113-114).

Проблемите за съчетанията с нулева предложна връзка и за самостоятелната употреба на предлозите се нуждаят от повече анализи и наблюдения, но и в този си вид анализите дават възможност да се видят още процеси в динамиката на българската езикова система.

Много добро впечатление прави приложението за примерен модел за паспортизация на предлог, съобразен със стандарта, възприет при изучаване на славянските предлози, тъй като дава реална представа за многообразието при лексикографското обработване на българските предлози. Според нас би могло да се намери друго място в работата за този модел, но това е право на авторката.

Приносните моменти в монографията на Валентина Бонджолова запълват сериозна част от неизследваните проблеми, свързани с предложната система на българския език. Значителната библиография, ясната научна реч, прецизно структурираният текст правят книгата сериозно научно изследване, което би се чел с интерес, а така също би могло да се използва и в бъдещи научни изследвания.

Христина Станева